

یادداشت

نسخه الکترونیک؛ دوستدار محیط زیست

عبدالحمید حسین نیا

متخصص گوش، حلق و بینی بیمارستان کودکان
پیرامی دانشگاه علوم پزشکی تهران

نسخه نویسی الکترونیک روش پیشرفته‌ای در جهان علم و فناوری به شمار می‌رود که هدف آن گذار از سنت‌ها به مدرنیسم و نوگرایی است. در دنیای امروز، دستاوردهای حوزه فناوری اطلاعات، انقلاب بزرگی را در عرصه‌های گوناگون زندگی بشری ایجاد کرده است؛ آنگونه که حرکت در راستای این تحول، اجتناب‌ناپذیر بوده و هرگونه تأخیر در هماهنگی با این دستاوردها، سبب دور ماندن از دنیای پرشتاب کنونی می‌شود.

در نسخه‌نویسی الکترونیک، پدیده‌ای به نام بدخطی پزشکان که سبب زحمت در نسخه‌پیچی در داروخانه‌ها می‌شد، رخت بر کند و در نتیجه، اشتباهات فاحشی را که بعضاً در روند تحویل دارو به بیمار ایجاد می‌شد، به کلی از بین رفت.

همچنین نسخه‌نویسی الکترونیک، صرفه‌جویی عظیمی را در مصرف کاغذ به وجود آورد که معنای آن جلوگیری از قطع درختان است و در نتیجه می‌توان گفت، نسخه‌نویسی الکترونیک دوستدار محیط زیست است.

اما به مصداق این بیت از غزل حافظ که «لا یا ایها الساقی ادر کاساً و ناولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها»، نسخه‌نویسی الکترونیک نیز مانند هر گذار، مشکلات خاص خود را دارد؛ اما ما به عنوان کاربران این نسخ، پی این مشکلات را به تنه مالیده‌ایم تا آیندگان به راحتی از آن استفاده کنند. یکی از مسائل نسخه‌الکترونیک، وقت‌گیر بودن آن است. این مسأله در شرایطی که بسیاری از کلینیک‌ها مملو از بیماران است، می‌تواند منجر به بروز بی‌صبری در بیماران شده و علاوه بر آن، وقت پزشک نیز گرفته شود. همچنین کاهش ویزیت بیماران نیز از دیگر پیامدهای نسخه الکترونیک به شمار می‌رود. پیش از این پزشکان قادر به ویزیت روزانه ۵۰ بیمار بودند اما با استقرار این سیستم، این میزان با کاهش بارده به ۲۰ بیمار رسیده است.

از سوی دیگر، باید توجه داشت زیرساخت‌های نسخه نویسی الکترونیک به نحو مطلوب، مهیا نیست. ضعف و کندی اینترنت بر نسخه‌نویسی الکترونیک لطمه زده و مشکلات زیادی را در این رهگذر فراهم می‌کند. چه بسیار مواقع که پزشکان با صرف وقت طولانی، نسبت به ثبت داروهای مورد نیاز بیماران اقدام کرده‌اند اما با قطع یک‌باره سیستم یا هنگ شدن آن درج داروها، باید از سر انجام شود که این مسأله یک مزاحمت مضاعف برای پزشک و وقت بیمار است.

از طرفی، با فهرست‌نویسی داروها در قالب نسخه‌الکترونیک، مانور باز و وسیعی که پزشکان می‌توانستند در تجویز دارو داشته باشند، محدود شده است. به عبارت دیگر، می‌توان گفت در مقطع کنونی، به‌جای اینکه کامپیوتر در خدمت پزشک قرار گیرد، پزشک مطیع و تابع تصمیم‌گیری کامپیوتر شده و این فناوری، بر پزشک حکمفرمایی می‌کند.

ساله صدرایی

روزنامه‌نگار

● **سرپرست اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان هرمزگان؛ در مراکز طرف قرارداد نیز در مدت سه ماه شهر یور، مهر و آبان امسال حدود ۹۸ درصد نسخه‌نویسی الکترونیک برای بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی صادر شده است**

● **رئیس اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان تأمین اجتماعی کردستان؛ ارائه‌دهنده خدمات اعم از طرف قرارداد و ملکی، ماهیانه تعداد ۳۵۰ هزار نسخه الکترونیک ثبت می‌شود.**

گزارش
خدمات الکترونیک به سرعت در حال جایگزین شدن با اشکال سنتی است؛ مسیری گریزناپذیر که بسیاری از کشورهای پیشرفته آن را طی کرده‌اند و انجام آن در کشور ما نیز روند رو به رشدی دارد. سازمان تأمین اجتماعی به عنوان یکی از پرمخاطب‌ترین نهادهای بیمه‌ای که بیش از نیمی از جمعیت کشور را تحت پوشش دارد از قافله «الکترونیک‌سازی» دور نمانده و

سرپرست اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان تأمین اجتماعی هرمزگان خدمات فناوری اطلاعات را رکن اصلی فعالیت سازمان‌ها و نهادهای برشمرده؛ به نحوی که اگر کارشناسان فناوری اطلاعات زمینه‌ها را مهیا نکنند، هیچکس نمی‌تواند خدمت‌رسانی کند و به لایه‌های زیرین مشکلات این گروه حرفه‌ای اشاره کرد که کمتر در معرض دید قرار دارد.

علیرضا امینی‌زاده با بیان اینکه در حال حاضر بسیاری از خدمات تأمین اجتماعی به صورت الکترونیک ارائه می‌شود، افزود: «باید توجه داشت تبدیل خدمات به زبان ماشین، علاوه بر تخصص، نیازمند برخورداری از امکانات لازم است.»

وی اظهار کرد: «یکی از مهمترین اقداماتی که در سال‌های اخیر در حوزه فناوری اطلاعات انجام شده، ایجاد سامانه (ep.tamin.ir) است که پزشکان در این سامانه برای بیماران نسخه الکترونیک صادر می‌کنند. همچنین سامانه معاونت درمان به آدرس (darman.tamin.ir) در بخش نسخه‌پیچی و در حوزه دارویی و خدمات پاراکلینیک مانند داروخانه، آزمایشگاه، فیزیوتراپی و رادیولوژی استفاده می‌شود. این سامانه‌ها مربوط به درمان غیرمستقیم سازمان تأمین اجتماعی نرم‌افزار (HIS) برای صدور نسخ و نسخه‌پیچی الکترونیک به کار گرفته می‌شود. خدمات الکترونیک دیگری نیز وجود دارد که از جمله آن می‌توان به سامانه نوبت‌دهی الکترونیک به آدرس (nobat.tamin.ir) اشاره کرد. همچنین از طریق سامانه ۲۱۸۰ تلفنی و کد (USSD) امکان دریافت نوبت غیرحضور میسر می‌شود.»

آمار صدور نسخ الکترونیک

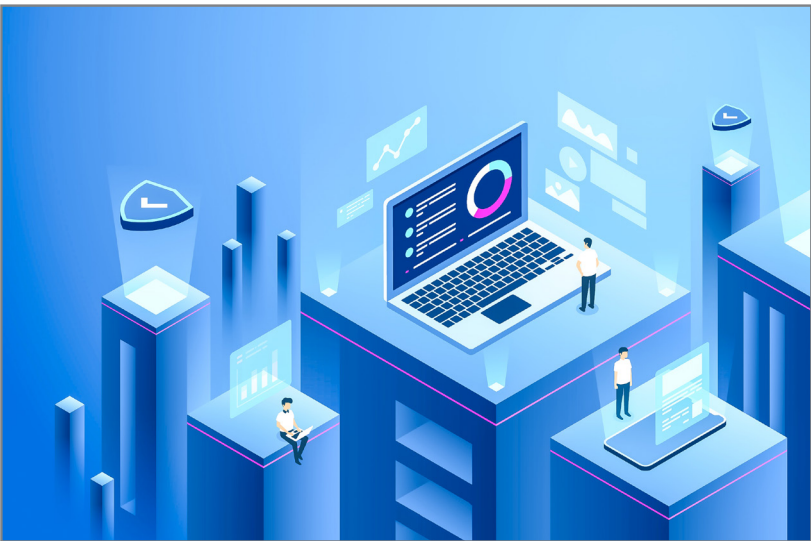
سرپرست اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان هرمزگان با اشاره به آمار ارائه خدمات نسخه‌نویسی در مراکز ملکی، گفت: «در مدت سه ماه امسال بیش از ۴۸۵ هزار نسخه الکترونیک تولید شده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل حدود ۲۸ تا ۳۰ درصد رشد داشته است.»

امینی‌زاده تصریح کرد: «در مراکز طرف قرارداد نیز در مدت سه ماه شهر یور، مهر و آبان امسال حدود ۹۸ درصد نسخه‌نویسی الکترونیک برای بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی صادر شده است. همچنین در این سه ماه ۸۶ درصد نسخه‌پیچی الکترونیک در مراکز طرف قرارداد رخ داد که این میزان برای نسخه‌پیچی دارویی بیش از ۳۶۰ هزار و ۷۰۰ نسخه و نسخه‌پیچی مراکز پاراکلینیک بیش از ۱۰۵ هزار نسخه را شامل می‌شود.»

فناوری اطلاعات؛ مادر فعالیت‌ها

سرپرست اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان هرمزگان با بیان اینکه خدمات فناوری اطلاعات، رکن اصلی هر سازمانی را تشکیل می‌دهد، افزود: «مروزه بسیاری از خدمات الکترونیک و سیستماتیک شده است. در دوران گذشته، گفته می‌شد که بخش‌های اداری، مادر یک سازمان محسوب می‌شود، اما اکنون معتقدم که پدر و مادر یک سازمان، حوزه فناوری اطلاعات است؛ زیرا در یک محل کار، اگر سیستم الکترونیک وجود نداشته باشد، امکان ادامه فعالیت میسر نمی‌شود. اکنون جنبه‌های سنتی خدمات تغییر کرده و هیچ کار دستی انجام نمی‌شود و اگر کارشناسان فناوری اطلاعات کرکره خدمات الکترونیک را بالا نزنند، هیچکس نمی‌تواند خدمت‌رسانی کند. از ورود کارمندان به محل کار گرفته تا خروج آنها و نیز در حین کار، همه امور الکترونیک انجام می‌شود، اما متأسفانه جایگاه کارشناسان فناوری اطلاعات بسیار کم‌رنگ است و کسی نمی‌بیند که پشت این خدمات، آنها در تلاشتند تا کارکنان بدون استرس مشغول به فعالیت شوند. همچنین می‌توان گفت، سوپروایزر و ادمین سیستم، به نوعی مدیر سیستم محسوب می‌شود؛ زیرا در همه بخش‌ها فعالیت دارد، اما نقش او دیده نمی‌شود.»

امینی‌زاده اظهار کرد: «کارشناسان فناوری اطلاعات در حوزه وظایف حرفه‌ای حداقل با سه وجه کار سرو کار

کردستان، سرخ یکی از چالش‌های مربوط به نسخه الکترونیک را چنین برشمرده: «در مراکز ملکی بیماران پس از صدور نسخه می‌توانند داروهای خدمات تشخیصی خود را به صورت رایگان از همان مرکز ملکی دریافت کنند، اما چنانچه دارو یا خدمت تشخیصی در مرکز وجود نداشته باشد، بیماران به مراکز خارج از مرکز مراجعه می‌کنند. این در حالی است که در برخی از موارد با مراجعه بیمار به داروخانه یا مراکز تشخیصی، امکان دسترسی به نسخه صادر شده او وجود ندارد، در نتیجه بیمار برای رفع اشکال مجبور به بازگشت مجدد به مرکز ملکی می‌شود، در حالی که به واقع نسخه او صادر شده است. عدم رؤیت این نسخه به این دلیل است که در سامانه معاونت درمان سازمان که در داروخانه‌های طرف قرارداد استفاده می‌شود، گزینه‌ای با عنوان «سایر نسخه مراکز ملکی» وجود دارد که اپراتور باید این گزینه را فعال کند. در غیر این صورت نسخ بیماران مشاهده نمی‌شود و این مسأله‌ای است که باید کاربران نسبت به آن آگاهی داشته باشند. همچنین اگر سازمان امکان آن را فراهم

دارند؛ یکی سیستم کاربر، دومی خودکاربر و سومی برنامه‌ای که کاربر استفاده می‌کند. سروکله زدن با هر سه این وجوه سختی‌های خود را دارد. کشف مشکلات سیستم، تفهیم اجرای برنامه به کاربر و آشنایی با زبان برنامه از جمله مسائلی که یک کارشناس فناوری اطلاعات با آن سروکار دارد. حال اینکه این مسائل وجه سطحی وظایف ما را تشکیل می‌دهد و لایه‌های زیرین مسئولیت‌های دیگری وجود دارد که از دیده‌ها پنهان است؛ آماده‌سازی زیرساخت شبکه‌ها و اتاق‌های «سرور»، سروکار داشتن با ادارات و سایر شرکت‌ها و به‌ویژه چانه‌زنی با مخابرات هنگام قطعی سیستم از جمله امور کارشناسان فناوری اطلاعات است تا امکان بهره‌مندی از خدمات الکترونیک یک سازمان میسر شود.»

افزایش بار مسئولیت

رئیس اداره آمار و فناوری اطلاعات مدیریت درمان تأمین اجتماعی کردستان، الکترونیک شدن خدمات

یکی از مهمترین اقداماتی که در سال‌های اخیر در حوزه فناوری اطلاعات انجام شده، ایجاد سامانه (ep.tamin.ir) است که پزشکان در این سامانه برای بیماران نسخه الکترونیک صادر می‌کنند. همچنین سامانه معاونت درمان به آدرس (darman.tamin.ir) در بخش نسخه‌پیچی و در حوزه دارویی و خدمات پاراکلینیک مانند داروخانه، آزمایشگاه، فیزیوتراپی و رادیولوژی استفاده می‌شود

کند که اپراتور برای مشاهده نسخ بیماران نیازی به فعال کردن این گزینه نداشته باشد، مشکل عدم رؤیت نسخ نیز برداشته می‌شود.»

سیستم فراخوان داروخانه

مصطفایی یکی از مهمترین اقدامات حوزه فناوری اطلاعات این مدیریت را در ماه‌های اخیر، ایجاد سیستم فراخوان داروخانه و احداث «وب‌کیوسک» نوبت در تمامی واحدهای درمانی تأمین اجتماعی برشمرده و گفت: «پیش از این بیمار برای دریافت نوبت از داروخانه، ملزم به تحویل برگه پذیرش خود به این واحد بود که انجام آن در بسیاری از موارد، منجر به تشکیل صف‌های طولانی می‌شد. اما با راه‌اندازی وب‌کیوسک، دیگر نیازی به تشکیل صف برای دریافت نوبت نیست.»

ضرورت به‌روزرسانی اطلاعات

وی با دارا بودن ۲۳ سال سابقه فعالیت، دارای مدرک کارشناسی ارشد مهندسی فناوری اطلاعات است، در سهندج به دنیا آمده و در همین شهر نیز زندگی می‌کند. او یکی از مسائل پیش روی کارشناسان فناوری اطلاعات را افزایش بار مسئولیت آنان به موازات الکترونیک شدن خدمات بیان کرد و افزود: «با ایجاد هر یک از طرح‌های الکترونیک، امور فناوری اطلاعات نیز افزایش می‌یابد؛ حال آنکه نیروی انسانی واحدهای فناوری اطلاعات بسیار محدود است. علاوه بر آن، پرداختی به شغلان این حوزه نیز چشمگیر نیست و

عملکرد اداره کل استان‌ها در هوشمندسازی خدمات تأمین اجتماعی

حتی در برخی زمینه‌ها پیش‌تاز این عرصه بوده است. بی‌شک با به خدمات الکترونیک، بر دوش کارشناسان فناوری اطلاعات (IT) قرار دارد؛ آنگونه که به گفته این کارشناسان اگر آنها کرکره‌ها را بالا نکنند، امکان ارائه خدمات وجود نخواهد داشت؛ این در حالی است که تلاش و زحمات آنها در تیررس نگاه‌ها قرار ندارد.

بعضاً مزایای حداقلی دریافت می‌کنند. اما مسأله مهم این است که مافرصتی برای مطالعه و به‌روزرسانی شدن دانش تخصصی ندارند. این در حالی است که ماهیت حرفه‌ای ما ایجاب می‌کند که در راستای دستاوردهای علمی حوزه فناوری پیش برویم و نقش پویایی داشته باشیم. همچنین انتظار می‌رود سیستم‌های سازمان به سمت متمرکز شدن پیش رفته و موازی‌کاری انجام نشود.»

کارشناسانی در سایه

کارشناس فناوری اطلاعات مدیریت درمان تأمین اجتماعی کهگیلویه و بویراحمد، نقش این گروه حرفه‌ای را در گسترش دامنه خدمات الکترونیک تأمین اجتماعی بسیار چشمگیر توصیف کرد که این خدمات از نسخ الکترونیک بخش‌های سرپایی آغاز شده و تا مرحله الکترونیک شدن خدمات بستری پیش رفته؛ اما معتقد است زحمات این کارشناسان به نحو شایسته به‌ویژه در حوزه مسائل مالی و نیز رفع کمبود نیروی انسانی دیده نشده است.

شهرام پاسیار با بیان اینکه سازمان تأمین اجتماعی در سال‌های اخیر گام‌های شتابانی را در مسیر خدمات الکترونیک برداشته، افزود: «این خدمات در حوزه درمان مستقیم، از سامانه HIS بیمارستانی آغاز شده و در حال حاضر بسیاری از خدمات درمانی را در بر می‌گیرد که از جمله آن می‌توان به پرونده کمیسیون‌های پزشکی، نوبت‌دهی بیماران به سه روش اینترنتی، کد (USSD) و تلفنی، سامانه اعزام بیمار، سامانه مازاد یاب دارویی (کشف داروهای تاریخ گذشته)، سامانه طب کار، سامانه پکس و سیستم اطلاعات آزمایشگاه (LIS) اشاره کرد.»

وی اظهار کرد: «در حوزه درمان غیرمستقیم نیز می‌توان به سامانه (TMDs) اشاره کرد که امور پذیرش، رسیدگی و پرداخت صورتحساب مراکز طرف قرارداد را در قالب خدمات الکترونیک انجام می‌دهد. همچنین پورتال معاونت درمان برای تأیید نسخ دارویی و پاراکلینیک مراکز استفاده می‌شود. سامانه نسخه الکترونیک تأمین اجتماعی نیز کاربرد گسترده از سوی پزشکان دارد.»

کارشناس فناوری اطلاعات مدیریت درمان کهگیلویه و بویراحمد گفت: «همچنین سامانه «رِسا» برای پذیرش، رسیدگی و پرداخت صورتحساب‌های بستری بیمارستان‌های طرف قرارداد در تأمین اجتماعی طراحی شده است. با توجه به اتصال رسا به سامانه سپاس وزارت بهداشت، دسترسی به اطلاعات حوزه بستری بیمارستان‌ها نیز میسر می‌شود. سامانه خسارت متفرقه نیز وجود دارد که بیمه‌شدگان می‌توانند مدارک هزینه‌های درمانی خود را در مراکز غیر طرف قرارداد از طریق کارگزاری‌ها در سامانه به ثبت برسانند و مراحل پذیرش و پرداخت هزینه‌ها را از طریق خدمات غیرحضور مشاهده و پیگیری کنند.»

پاسیار با اشاره به نسخه الکترونیک به عنوان مهمترین اقدام تأمین اجتماعی در حوزه فناوری اطلاعات که در سال‌های اخیر رقم خورده، تصریح کرد: «کهگیلویه و بویراحمد در زمینه استفاده از نسخه الکترونیک، جزو استان‌های پیشرو به شمار می‌رود. در حال حاضر تمامی نسخ سرپایی تأمین اجتماعی در مراکز طرف قرارداد مانند مطب پزشکان، دندانپزشکان، داروخانه و مراکز پاراکلینیک به صورت الکترونیک است و از منظر آماری می‌توان گفت ماهیانه حدود ۱۷۷ هزار نسخه الکترونیک از سوی پزشکان و دندانپزشکان، صادر می‌شود.» پاسیار با دارا بودن حدود ۱۶ سال سابقه فعالیت، کارشناس ارشد کامپیوتر و اهل یاسوج است. به گفته او، بیشترین بار زحمت ارائه این خدمات بر دوش کارشناسان فناوری اطلاعات قرار دارد و این افراد شبانه‌روز پیگیر حل مشکلات احتمالی این حوزه هستند. اما تلاش آنها به نحو شایسته دیده به‌ویژه در زمینه مسائل مالی و رفع کمبود نیروی انسانی دیده نمی‌شود و انتظار می‌رود در زمینه حق فنی و آنکالی کارشناسان، بازنگری انجام شود.